

## ***TÜ Iuridicumi teabekeskus ja selle arenguperspektiivid***

### *Sille Plaksi, TÜ Iuridicumi teabekeskus*

#### **Ülikooliraamatukogu uuenenud roll**

Ülikooliraamatukogu ja selle juurde kuuluvate erialaraamatukogude peamiseks eesmärgiks on toetada kõrgkooli õppe- ja teadustegevust. Seoses infoühiskonna arengutega on ülikoolide õppetegevuses toimunud mitmesugused muudatused. Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia vahendite ning uute koolitusvormide ja –meetodite rakendamine on kaasa toonud kõrgkooli õpikeskkonna uuenemise.

Viimastel aastatel on teisenenud ka raamatukogu roll ja osatähtsus õppetegevust toetava asutusena. Traditsiooniliselt oli raamatukogude ülesandeks kogude ja informatsiooni säilitamine ning teenuste pakkumine üliõpilastele. Tänapäeval on raamatukogud muutunud aktiivseteks partneriteks õppeprotsessis ning kursuste läbiviimisel. Ülikooliraamatukogu püüab realiseerida õppimise eesmärgi koos ülikooli teaduskondade ja õppejõududega. Raamatukogu muutub üheks potentsiaalseks õpikeskkonnaks ülikoolis. Ainult infoküllus ei kindlusta raamatukogu vastavust lugejate ootustele. Raamatukogus peaks üliõpilane leidma keskkonna, mis aitaks saavutada tema õppe-eesmärgi. (Juceviciene ja Tautkeviciene 2003)

Seega peavad raamatukogude füüsilised ruumid, kogud (sh ka elektroonilised infoallikad), pakutavad teenused, raamatukoguhoidjate kvalifikatsioon, üldised hoiakud jne vastama raamatukogu kasutajate uuenenud vajadustele. Tuleb osata arvestada uutest koolitusvormidest ja –meetoditest tulenevate ootustega raamatukogudele, arendada välja raamatukogu virtuaalne keskkond, mida saaks vajadusel ühendada ülikooli virtuaalse õpikeskkonnaga, luua rühmaõppeks sobivad ruumid, tagada infotehnoloogia vahendite kasutamise võimalus ning edendada mitmesuguseid teisi õppijat toetavaid teenuseid.

#### ***Iuridicumi teabekeskus kui TÜ erialaraamatukogu***

Kaasaegsed arengud ülikooli õpikeskkonnas ja raamatukogudes esitavad uusi nõudeid ka Tartu Ülikooli õppe- ja teadustegevust toetavatele raamatukogudele. TÜ raamatukogude ülesandeks on ümbritsevas keskkonnas toimunud muudatustega kaasas käia, et vastata TÜ õppejõudude, üliõpilaste jt lugejate ootustele.

Lisaks TÜ Raamatukogule (TÜR) kui pearaamatukogule annavad märkimisväärse panuse raamatukoguteenuste osutamisel ka teaduskondade juurde kuuluvad erialaraamatukogud. *Iuridicum* teabekeskus on üks 36-st Tartu Ülikooli erialaraamatukogust. Teabekeskuse peamiseks sihtrühmaks on õigusteaduskonna õppejõud ja üliõpilased (magistrandid, doktorandid). Tööks kohapeal on teabekeskus avatud ka lugejatele väljastpoolt õigusteaduskonda. *Iuridicum* teabekeskuse ülesandeks on toetada õigusteaduskonna õppeprotsessi, pakkudes mitmesuguseid teenuseid nii üliõpilastele kui ka õppejõududele.

## Ruumid ja infotehnoloogiavahendid

Seoses infotehnoloogia esilekerkimisega võib kohata arvamusi, et raamatukogu kui füüsiline koht muutub iganenuks, vananevaks institutsiooniks. Kui õppejõud, teadlased ja üliõpilased võivad leida juurdepääsu informatsioonile igal pool kampsuses, siis miks mängib traditsiooniline raamatukogu nii tähtsat rolli institutsiooni intellektuaalse elu edendamisel? Vastus on: traditsiooniline raamatukogu on ainus tsentraliseeritud koht, kus uus infotehnoloogia on kombineeritud trükitud infoallikatega kasutajakeskses, teenusterikkas keskkonnas, mis toetab tänapäeva õppimise, õpetamise ja teadustöö sotsiaalseid ja hariduslikke mustreid. Raamatukogu kui füüsiline koht saab jälle intellektuaalse kogukonna keskuseks. (Freeman 2005: 3)

Füüsilise keskkonna olemasolu on väga tähtis ka TÜ *Iuridicum* teabekeskuse kasutajate jaoks. Seda kinnitab lugejate arvu märkimisväärne suurenemine viimastel aastatel. 2003/2004 õppeaastal oli raamatukogus 585 lugejat, 2007/2008 õppeaastal tõusis lugejate arv 924-ni. Avarad ruumid ning kaasaegse info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kasutamise võimalused on muutnud teabekeskuse õigusteaduskonna üliõpilaste seas populaarseks õppimise ja suhtlemise kohaks. Teabekeskuses on üliõpilaste käsutuses 214,7 m<sup>2</sup> suurune ruum, lugejatele mõeldud töökohti on 48.

Teabekeskuse ruumide disainimisel on arvestatud nii individuaalse- kui ka rühmatöö vajadustega. Teabekeskuse ühes osas on vaikse õppimise ala. See ruum on ülejäänud raamatukogust uksega eraldatud, mis võimaldab tudengitel süveneda, ilma et teises ruumis toimuv vestlus õppimist segaks. Vaikse õppimise alas on lugejatele mõeldud 16 töökohta, sh kolm arvutitöökohta. Paljud üliõpilased, kes seda ruumi külastavad, kasutavad õppimiseks sülearvuteid.

Teabekeskuses asub ka rühmatööks sobiv ala. Selles osas on neli ümmargust lauda, kus üliõpilased saavad omavahel vestelda ning koostööd teha. Nendel laudadel on võimalus kasutada ka sülearvuteid. Sageli võib teabekeskuses näha ümber laudade istuvaid üliõpilasi seminarideks valmistumas, rühmatöid tegemas või lihtsalt mingi probleemi üle elavalt diskuteerimas. *Iuridicum* teabekeskus on ühtlasi ka koht, kus üliõpilased saavad veeta loengutevahelist aega ning omavahel suhelda.



TÜ *Iuridicum* teabekeskus. Rühmatöö ala (dets. 2007). Foto: P. Pruks

Lahutamatu osana kuuluvad tänapäeva raamatukogu juurde infotehnoloogia vahendid. *Iuridicum* teabekeskuses on lugejate käsutuses 14 CD lugejatega varustatud arvutitöökohta. Lisaks saavad üliõpilased töötada sülearvutitega, kasutades WiFi ja LAN võimalusi. Üks laenutussalis asuv arvuti on mõeldud ainult otsinguks elektronkataloogist ESTER ja elektroonilistest teadusandmebaasidest. Teabekeskuse küllastajatele pakutakse ka paljundamise ja printimise teenust. Neid teenuseid ostetakse sisse firmalt DigiCop.

### **Infoallikad**

*Iuridicum* teabekeskuse kogude koosseisu kuulub peamiselt õiguslane kirjandus 2008. aasta kevadeks oli teabekeskuses kokku 7701 teavikut\* (teatmekirjandus, teadus- ja õppekirjandus, õigusaktide kogumikud, õppematerjalid, teaduskonnas kaitstud bakalaureuse-, magistri- ja doktoritööd jt), mis on sisestatud elektronkataloogi ESTER. Seega on teabekeskuse lugejatel võimalik saada informatsiooni teabekeskuses asuvate raamatute kohta igal pool, kus on juurdepääs internetiühendusega arvutile. Teatud osa teabekeskusele kuuluvatest raamatutest asub õppetoolide juures olevates käsikogudes. Seal paiknevad peamiselt käsiraamatud ja võõrkeelsed raamatud, mida õppejõud vajavad oma igapäevatöös. Käsikogude teavikud peegelduvad samuti elektronkataloogis

---

\* 2009. Lõpus oli teabekeskuse kogudes 8700 teavikut, registreeritud kasutajaid 1477.

ESTER, mistõttu on need elektronkataloogis nähtavad ning vastavalt kokkuleppele õppejõuga saavad lugejad neid laenutada.

Teabekeskuses asuvad ka õppejõudude poolt koostatud õppematerjalide komplektid, mida õppejõud peavad vajalikuks teatud ainekursuse läbimiseks. Nimetatud õppematerjalid on mõeldud kohalkasutuseks ning vajadusel saavad üliõpilased neid kopeerida.

Ülikooli õppeprotsessis ja raamatukogudes kasutatakse üha rohkem elektroonilisi infoallikaid. Kui informatsioon on kättesaadav ka väljaspool kampa 24h ja 7 päeva nädalas, on see suureks eeliseks. Lisaks sellele on elektroonilisi materjale võimalik kasutada mitmel inimesel üheaegselt, need pole kunagi välja laenutatud. (Brophy 2005: 51–52)

Raamatukogude jaoks kujuneb huvitavaks väljakutseks elektrooniliste infoallikate integreerimine ülikooli e-õppe keskkonnaga. Raamatukoguhoidjad saavad osaleda interaktiivsete veebikursuste disainimisel, sidudes sellega teemakohaseid sidusandmebaase, e-raamatuid ning hoolikalt valitud linke teemavärvatest. (Nurmiste 2005: 99–100)

Kaasaegse raamatukoguna on ka luidicumi teabekeskuses olulisel kohal elektroonilised infoallikad. Teabekeskuses olevad internetiühendusega arvutitöökohad pakuvad juurdepääsuvõimalust arvukatele elektroonilistele inforessurssidele, sh raamatute ja ajakirjade täistekstidele. Õiguslase informatsiooni otsingul kasutatakse sageli Eesti Rahvusraamatukogu poolt koostatud bibliograafilist õiguslase andmebaasi *Bibliographia Iuridica Estonica* (BIE). Kui mõned aastad tagasi otsiti õigusakte Riigi Teataja trükiväljaandest, siis nüüd kasutatakse tavaliselt elektroonilist Riigi Teatajat (eRT). TÜ *Iuridicum* teabekeskuse küllastajatel on juurdepääs ka mitmesugustele teistele õiguslastele andmebaasidele, teatmeteostele jne. Oluliseks abiks infootsingul on TÜ Raamatukogu poolt loodud erialaportaalid, kus muuhulgas on kättesaadavad ka õiguslased infoallikad. Sagedast kasutamist on leidnud TÜ arvutivõrgus kättesaadavad andmebaasid Science Direct, EBSCO, Blackwell Synergy, Hein Online, Westlaw International, Beck-Online jpt.

## Teenused

Muudatused ühiskonnas ning haridussüsteemis esitavad uusi väljakutseid raamatukogude poolt pakutavatele teenustele. Üldiselt on omaks võetud põhimõte, et akadeemiliste raamatukogude juhtivaks printsiibiks on informatsioonile juurdepääsu võimaldamine, mitte kogumine ja säilitamine. Raamatukoguhoidjad peaksid pakkuma lugejatele informatsiooni, mis vastab kõige täpsemalt nende infovajadustele ning mis oleks kätte toimetatud kõige ökonoomsemal ja kiiremal viisil. (Brophy 2005: 166–167)

Oluline on arvestada kõigi sihtgruppide erinevate vajadustega. See nõuab teenuste, suhtluskanalite ja meetodite kujundamist lähtuvalt iga sihtgrupi huvidest ja ootustest. Statsionaarses õppes õppivatel üliõpilastel, distantsoõppe üliõpilastel, õppejõududel, teadlastel jt on erinevad ootused raamatukoguteenuste suhtes. Kvaliteetse teenustepaketi kujundamiseks tuleb sihtgruppide vajadusi tundma õppida ning võimaluse piires nendega arvestada. Teenuste modifitseerimine võib sageli alguse saada just lugejate ettepanekutest ja arvamustest.

Nimetatud põhimõttele on tuginetud ka *Iuridicum* teabekeskuse teenuste kujundamisel. Üheks oluliseks teenuseks, mida teabekeskus lugejatele pakub, on teavikute kojulaenus. Laenutamine toimub TÜ Raamatukogu lugejapileti või ID-kaardi alusel. Teabekeskuses on kehtestatud kindel teavikute laenutamise kord, mis on kooskõlastatud TÜ Raamatukogu peakoguga. Alates 1. apr 2005. aastast on teabekeskuses kasutusel elektrooniline laenus. Minu ESTER pakub lugejatele võimalust vaadata oma laenutusi, pikendada laenutähtaegu, saada e-postiga teateid huvipakkuval teemal ESTER-isse lisandunud uute nimetuste kohta, salvestada otsinguid jne.

Sageli on õigusteaduskonna üliõpilastel lubatud loengus, seminaril või eksamil kasutada mitmesuguseid seadusandlikke materjale või raamatuid. Lähtuvalt sellest vajadusest on *Iuridicum* teabekeskuses kehtestatud teatud materjalidele neljatunnine laenutähtaeg, et üliõpilased saaksid vajalikke materjale loengutesse või eksamile kaasa võtta. Teabekeskuse avarad ruumid ja arvutite kasutamise võimalus loovad sobivad tingimused ka töötamiseks teabekeskuse ruumides, kasutades teavikute kohalkasutuse teenust.

*Iuridicum* teabekeskus teeb tihedat ja tulemusrikast koostööd TÜ Raamatukoguga. Üheks koostöö näiteks on võimalus deponeerida TÜR-ist uusi õigusalaseid ajakirju ning võõrkeelseid raamatuid. Teabekeskus osaleb TÜ Raamatukogu kaudu ka raamatukogudevahelises laenutuses. Kui lugejad väljastpoolt Tartut pöörduvad TÜR raamatukogudevahelise laenutuse poole sooviga laenutada just *Iuridicum* teabekeskuses asuvat teavikut, siis saadetakse see sisepostiga TÜ Raamatukogusse ning sealt edasi seda soovinud lugejani.

Teabekeskuse kasutamise käigus tekkinud küsimustega on lugejatel võimalus pöörduda konsultandi poole. Konsultanditeenust osutatakse nii teabekeskuses kohapeal kui ka telefoni teel. Arvatavasti hakkab teabekeskus tulevikus pakkuma seda teenust ka elektrooniliselt. Konsultant aitab vastuseid otsida teema- ja leidumuspäringutele, õpetab kasutama õigusalaseid elektroonilisi teadusandmebaase ning elektronkataloogi ESTER, annab nõu lihtsamate arvutialaste probleemide korral jne.

*Luridicum* teabekeskuse töötajatelt küsitakse sageli ka mitmesuguseid õppetööga seotud küsimusi. Teabekeskusest saab informatsiooni õppejõudude kontaktandmete, eksamite ja loengute toimumise aja ja koha, aineprogrammide, üliõpilastööde viitamise, õppeinfosüsteemi, WebCT jne kohta.

Täiendusena traditsioonilistele teenustele pakub *Luridicum* teabekeskus ka mitmesuguseid e-teenuseid. Nende rakendamine avardab teabekeskuse potentsiaali õpikeskkonnana ning tõestab, et tänapäeva raamatukogu pole mitte ainult füüsiline koht.

Elektroniliste ressursside kasutamine eeldab infokirjaoskust. *Luridicum* teabekeskus infokirjaoskuse kursust ei paku. See ülesanne on TÜR erialareferentidel, kes õpetavad ka õigusteaduskonna üliõpilasi ja õppejõude erialaseid infoallikaid tundma. Sellele vaatamata annab teabekeskuse konsultant sageli üliõpilastele infopäringutele vastamise käigus ka infootsingulaseid teadmisi ning tutvustab õiguslaseid elektroonilisi andmebaase ja teadusajakirju.

Informatsiooni *Luridicum* teabekeskuse kohta saavad lugejad ka selle Interneti koduleheküljelt [www.oi.ut.ee/oppetoo/teabekeskus/tartu](http://www.oi.ut.ee/oppetoo/teabekeskus/tartu). Sellel on ülevaade teabekeskuse sihtrühmade, kogude, pakutavate teenuste, laenureeglite jne kohta.

### **Üliõpilaste ankeetküsitlus**

Olles suhteliselt väike raamatukogu nii kogude suuruselt kui ka lugejate ja personali arvult, on *Luridicum* teabekeskuse töökorraldus ja pakutavad teenused paindlikud ning uuendustele avatud. Uuenduste planeerimisel ja teostamisel on abiks lugejaküsitlus ning selle analüüsimisest saadud andmed.

2007. aasta 14. mail viidigi *Luridicum* teabekeskuses läbi üliõpilaste ankeetküsitlus, mille vastuseid saab kasutada edasiste arengusuundade määratlemiseks. Lugejaküsitlusest saadud teave on aluseks ka suhtlemisel õigusteaduskonna juhtkonnaga, et põhjendada teabekeskuse vajadusi ning saada tuge muudatuste ja uuenduste läbiviimiseks.

Õigusteaduskonna tudengitele saadetud küsimustik koostati kasutades eFormulari. Õppeinfosüsteem võimaldas eFormulariga loodud ankeedi internetiaadressi saata üliõpilaste e-postkasti, kusjuures vastata paluti ainult *Luridicum* teabekeskuse teenuste kasutajatel. 2006/2007. õppeaastal oli *Luridicum* teabekeskuses 812 lugejat, ankeedile vastas 304 üliõpilast ja magistranti, mis on igati arvestatav tulemus.

Ankeet sisaldas 27 küsimust, milles vaadeldi viit olulist komponenti: ruumid, infotehnoloogiavahendid, infoallikad, teenindus ja kasutajate tegevus. Küsimustikus oli nii valikvastustega kui ka avatud küsimusi. Suurele osale küsimustest tuli anda hinnang 5-palli süsteemis.

Ankeedi esimesed neli küsimust puudutasid teabekeskuse ruume. Kõigepealt võisid lugejad hinnata 5-palli süsteemis ruumide suurust ja sisekujundust. Keskmiseks hindeks esimese küsimuse puhul kujunes 4,2. Saadud hinne on küllaltki ootuspärane, sest teabekeskuse käsutuses on 214,7 m<sup>2</sup> pinda, sisekujundus on kaasaegne ning suured aknad loovad avara ning valgusküllase keskkonna.

Teises küsimuses paluti lugejatel hinnata 5-palli süsteemis töö- ja õppekeskkonda. Vastuste analüüsimise tulemusena selgus, et keskmine lugejate poolt antud hinne oli 4,0. Vaatamata suhteliselt kõrgele hindele polnud mitmed rahul sellega, et ei saa vaikselt keskenduda, sest vestledakse liiga valjult. Pretensioonid puudutasid ilmselt teabekeskuse seda osa, mis on mõeldud rühmatööks ning omavaheliseks suhtlemiseks. Lähtudes igapäevasest praktikast võib öelda, et teabekeskuse selles ruumis, mis on ette nähtud vaikselt õppimiseks, ongi nii. Üliõpilasi oleks vaja täpsemalt teavitada vastavate ruumide otstarbest, et nad saaksid valida õppimiseks just selle ruumi, mis vastab nende harjumustele ja vajadustele.

Seejärel andsid lugejad oma hinnangu ruumide valgustusele. Keskmine hinne antud juhul oli 4,3.

Ankeedis sisalduvad järgmised viis küsimust olid seotud lugejatele vajalike infotehnoloogiavahenditega. Respondentidel oli kõigepealt võimalus avaldada oma arvamust selle kohta, kas *luridicum* teabekeskuses on piisavalt lugejatele mõeldud arvutitöökohti. 73% vastajatest olid arvutitöökohtade arvuga rahul, ülejäänud vastajad avaldasid arvamust, et lugejatele mõeldud arvuteid võiks olla rohkem. Selline vastus polnud eriti ootuspärane, sest jälgides arvutite hõivatust igapäevast käigus võib väita, et teabekeskuses on peaaegu alati üliõpilaste jaoks mõni vaba arvutitöökoht. Teabekeskuse töötajatel oleks tarvis koguda täpsemat informatsiooni arvutite hõivatuse kohta (näiteks vaatluse teel), et seejärel leida probleemile sobiv lahendus.

Järgnevalt vastasid respondendid küsimustele, kas nad on rahul kopeerimis- ja printimisvõimalusega *luridicum II*-s (õigusteaduskonna 2005. valminud õppehoone). 27,6% lugejatest leidsid, et selle teenuse kvaliteet ei vasta nende ootustele. Mitmed vastajad tõid puudusena esile selle, et printimise ja kopeerimise teenust osutatakse teabekeskusest kaks korrust kõrgemal ja lugejatel on tülikas mitme korruse vahel liikuda. Mitmed tudengid polnud rahul ka kopeerimisteenuse korralduse liigse keerukusega. Kuigi küsitlus näitas, et 72,4% lugejatest on nimetatud teenusega rahul, on teabekeskusel kasulik omada ülevaadet mõnede lugejate rahulolematuse põhjustest, et võimaluse korral sellega oma edasise tegevuse planeerimisel arvestada. Küsitluse tulemustest selgus ka, et

89,7% respondentidest pidasid vajalikuks skaneerimise teenuse olemasolu teabekeskuses. Lisaks tehti veel ettepanekud, et arvutid võiksid olla varustatud ID-kaardi lugejatega ning teabekeskuse teenindusletis võiks olla mälu-pulkade ja kõrvaklappide laenutus.

Seejärel paluti küsitletavatel hinnata rahulolu teabekeskuses kättesaadavate infoallikatega. Rahulolu trükitud teavikute valikuga hinnatuna 5-palli süsteemis oli 3,8. Lugejad kurtsid kõige rohkem eestikeelsete õpikute vähese eksemplaarsuse üle. Rahulolu teabekeskuses kättesaadavate õiguslaste elektrooniliste teadusandmebaaside valikuga oli üsna kõrge, keskmiseks hindeks kujunes 4,0. Tulemus on igati ootuspärane, sest teabekeskuse lugejatel on juurdepääs kõigile TÜ arvutivõrgus kättesaadavatele elektroonilistele teadusandmebaasidele.

Järgnevad küsimused olid seotud külastajate tegevusega *luridicum* teabekeskuses. Küsitluse analüüsist selgus, et kõige rohkem kasutavad teabekeskuse külastajad kojulaenutamise teenust. Sellele järgnesid teavikute kohalkasutus ning kirjanduse otsing vajalikul teemal. Arvutipõhistest teenustest kasutati kõige enam infootsingut Internetist ning elektronkataloogist ESTER.

Omaette küsimuste plokk ankeedis puudutas *luridicum* teabekeskuse teenindust. Teeninduse kvaliteediga rahulolu keskmiseks hindeks kujunes 4,5 — see oli küsitluse kõrgeim tulemus. Positiivselt hinnati ka teabekeskuse konsultandi tegevust. Vastajad olid konsultandi poolt pakutava abiga küll rahul, kuid lähtudes igapäeva praktikast võiks konsultandi poole pöördumisi olla rohkem. Seega on teabekeskusel arengupotentsiaali konsultanditeenuste tutvustamisel ja reklaamimisel.

Respondendid avaldasid ka arvamust oma rahulolu kohta arvutialase abiga. 84,8% vastajatest olid teabekeskuse poolt pakutavaga rahul, ülejäänud soovisid, et raamatukogutöötajad oskaksid anda põhjalikumat arvutialast abi.

Kõige rohkem vastukaja tekitas küsimus teabekeskuse lahtiolekuaegade kohta. Praegustele lahtiolekuaegadele antav keskmine hinne oli 3,7. Omapoolseid ettepanekuid lahtiolekuaegade muutmise kohta tegi 45% vastajatest. Praegu on teabekeskus avatud tööpäevadel 9–17 ning laupäeval ja pühapäeval suletud. Paljud vastajad soovisid, et teabekeskus oleks õhtuti lahti vähemalt kella kuueni. Avatud Ülikooli üliõpilastele oli oluline see, et teabekeskus oleks avatud ka laupäeval ja pühapäeval, sest nende õppetöö toimub peamiselt nädalavahetustel. Kõik need ettepanekud on arukad ja mõistetavad, aga nendega arvestamine nõuab täiendavat personali ning finantsilisi vahendeid.

Ankeetküsitluse lõpus paluti vastajatel anda hinnang üldisele rahulolule *luridicum* teabekeskusega. Keskmiseks hindeks teabekeskusele kujunes 4,3.



## Intervjuu õppejõududega

Lisaks üliõpilaste hinnangutele on väga oluline teada ka õigusteaduskonna õppejõudude arvamusi teabekeskuse kohta ning nende ootusi edasise arendamise suhtes. 2006. aastal viidi läbi intervjuu õigusteadusteaduskonna akadeemilise personaliga, mille käigus küsitleti 14 õppejõudu.

Vesteldes õppejõududega tulid muuhulgas esile ka põhjused, miks akadeemiline personal teabekeskuse poolt pakutavaid teenuseid suhteliselt vähe kasutab. Üle poole õppejõududest väitsid, et selle põhjuseks on uue võõrkeelse teaduskirjanduse ebapiisav valik. Seetõttu kasutavad nad peamiselt TÜR-i, õppetoolide juures asuvaid käsikogusid, isiklikku raamatukogu jt.

Intervjuu käigus selgus, et üldiselt on õppejõud teabekeskusega rahul. Positiivse hinnangu pälvisid eestikeelse õppekirjanduse valik, teabekeskuse avarad ruumid, arvutite kasutamise võimalus ja efektiivne teeninduskorraldus. Akadeemilise personali ühine seisukoht oli see, et teabekeskus vastab üliõpilaste ootustele, kuid ei rahulda õppejõudude vajadusi, eriti võõrkeelse teaduskirjanduse osas. Kaks vastajat olid seisukohal, et teabekeskuses peaksidki olema ainult õppetöök vajalikud õpikud ja teatmeteosed ning teaduskirjanduse koht on TÜ Raamatukogus. Ülejäänud küsitletavad aga väitsid, et teabekeskuse kogud peaksid vastama ka teadustöö vajadustele.

Küsitletavad olid väga rahul teabekeskuse teenindusega. Positiivse hinnangu pälvisid elektrooniline laenus ja Minu ESTER-i kasutamise võimalused.

Kuna teabekeskuse üheks olulisemaks funktsiooniks on õppetöö toetamine, küsiti õppejõududelt arvamust selle kohta, kuidas teabekeskus nimetatud ülesandega toime tuleb. Umbes pooled vastajatest väitsid, et teabekeskus tuleb sellega päris hästi toime, kuna õppetöök vajaminevad raamatud on olemas. Õppetöö toetamise mõistega seostati põhilisest õppekirjanduse olemasolu, ükski vastaja ei märkinud elektrooniliste infoallikate, infotehnoloogiavahendite, õppimiseks ettenähtud ruumide ja mitmesuguste teiste teenuste osa.

Intervjueeritavatel paluti avaldada arvamust selle kohta, kas oleks vaja suurendada koostööd õppejõudude ja teabekeskuse töötajate vahel. Üle poole vastajatest arvas, et koostöö suurendamine oleks vajalik. Õppejõudude poolt antud vastustest selgus, et kõige rohkem oleks vaja parandada koostööd kogude komplekteerimise ja õppetööd toetavate lisamaterjalide kättesaadavaks tegemise alal.

Lõpetuseks paluti õppejõududel esitada ettepanekuid raamatukogu edasise arendamise kohta. Mitmed vastajad avaldasid arvamust, et enne TÜR-i viimist võiksid uued teadusajakirjad olla tutvustamiseks välja pandud teabekeskuses. Sarnaselt üliõpilastega, soovisid ka õppejõud, et teabekeskuse lahtiolekuajad oleksid pikemad. Lähtudes välismaa raamatukogude külastamisel tehtud tähelepanekutest tegi üks intervjuueeritav ettepaneku korraldada teabekeskusesse sissesaamine magnetkaardiga. See võimaldaks teabekeskust igal ajal külastada, kuid eeldaks ka senisest rangemat turvasüsteemi rakendamist.

Üks vastajatest avaldas järgmise mõtte: „Seost „üliõpilane – teabekeskus” tuleb tugevalt toetada. Üliõpilased (magistrandid, doktorandid) peaksid pidama töötamist teabekeskuses esmatähtsaks”.

### ***Luridicum* teabekeskuse arengusuunad**

Lähtudes üliõpilaste ankeetküsitlusest ja intervjuust õppejõududega töötati välja teabekeskuse edasised arengusuunad. Perspektiivide määratlemisel toetuti ka välismaa raamatukogude edukalt toimivale praktikale.

*Luridicum* teabekeskuse üheks ülesandeks on tagada kogude vastavus eelkõige õigusteaduskonna üliõpilaste ja õppejõudude vajadustele. Seetõttu tuleks koostöös teaduskonna juhtkonnaga täpsemalt määratleda kogude edasise arendamise põhimõtted, eriti suhe õppe- ja teaduskirjanduse vahel. Ühtne ja õppejõudude poolt aktsepteeritud vastus tuleks leida küsimusele, kas uus võõrkeelne teaduskirjandus peaks asuma teabekeskuses, õppetoolide juures asuvates käsikogudes või TÜ Raamatukogus.

Lugejate ankeetküsitluse tulemustest selgus, et paljud respondendid polnud rahul eestikeelse õppekirjanduse liiga väikese eksemplaarsusega. Nimetatud küsimust tuleks arutada õigusteaduskonna juhtkonnaga ning võimaluse korral suurendada nende eestikeelsete õpikute eksemplaarsust, millele on suur nõudlus.

Intervjuu käigus tegid õppejõud ettepaneku, et uued teadusajakirjad võiksid enne TÜ Raamatukokku viimist olla tutvumiseks välja pandud teabekeskuses. Teabekeskuses on selleks piisavalt ruumi ning ajakirjade väljapanemiseks on seal ka sobivad kaldriiulid. Ettepaneku teostamine nõuab aga enne läbirääkimisi TÜ Raamatukogu õiguslaste infoallikatega tegeleva referendiga.

*Luridicum* teabekeskuses saab kasutada TÜ arvutivõrgus kättesaadavaid elektroonilisi teadusandmebaase ja -ajakirju. Teabekeskus andmebaaside kasutuslitsentside hankimisega ei tegele.

Vaatamata sellele saab teabekeskus mõjutada elektrooniliste infoallikate kasutamise aktiivsust, senisest põhjalikumalt neid lugejatele tutvustades.

Läbiviidud ankeetküsitlus näitas, et rahulolu olemasolevate teenustega on suhteliselt kõrge. Arvestades aga vastajate ettepanekuid ja esitatud kriitikat, võiks mõningaid teenuseid parandada ja edasi arendada. Põhjalikumalt oleks tarvis läbi mõelda kopeerimisteenuse korraldus. Üheks lahenduseks oleks luua üliõpilastele võimalus iseteeninduslikuks kopeerimiseks. See vähendaks järjekordi ning teenuse saamise sõltuvust teenindaja töögraafikust. Mõelda võiks ka skaneerimise teenuse osutamisele, kõrvaklappide ja mälupulkade laenutamisele ning lahtiolekuaegade pikendamisele.

Oluline on konsultanditeenuse laialdasem reklaaminime. See suurendaks lugejate informeeritust pakutavate teenustest ning aitaks kaasa elektrooniliste infoallikate tutvustamisele ning infokirjaoskuse arendamisele.

Mitmed lugejaküsitlusele vastanud üliõpilased märkisid, et segavaks faktoriks teabekeskuse ruumides on liigne müra. Seetõttu tuleks teabekeskuses vastavate siltide ja viitadega selgelt määratleda vaikselt õppimiseks ja rühmatööks ettenähtud piirkonnad.

*Luridicum* teabekeskuses võiks arendada ka mõningaid välismaa raamatukogudes edukalt toimivaid teenuseid, näiteks kirjalike tööde koostamise seminare ning arvutialast õpet. Lõputööde kirjutamise ajal pöörduakse sageli teabekeskuse töötaja poole kirjalike tööde koostamist ning viitamist puudutavate küsimustega. Seega on kirjutamisalaseid oskusi arendav õpe üliõpilastele vajalik. Algselt võiks uusi koolitusi korraldada väikeses mahus. Kui üliõpilastel on õppuste vastu huvi ning tagasiside on positiivne, saab koolituste mahtu suurendada.

Teabekeskuse edasine arendamine eeldab teabekeskuse töötajate ja õppejõudude tihedat koostööd. Läbiviidud intervjuu käigus avaldasid õppejõud arvamust, et koostööd võiks suurendada komplekteerimise ja õppematerjalide kättesaadavaks tegemise osas. Lisaks sellele tuleks arendada veel teisigi koostöö vorme. Teabekeskuse töötajate ülesandeks on tutvustada õigusteaduskonna õppejõududele elektroonilisi infoallikaid ning pakkuda abi nende kasutamisel. Lisaks sellele võiksid teabekeskuse töötajad aidata kaasa elektrooniliste infoallikate integreerimisel õppekavadesse. Koostööd oleks mõttekas esmalt alustada õppejõududega, kes juba kasutavad aktiivselt elektroonilisi infoallikaid ning on uuendustele vastuvõtlikud.

Uued koostöö vormid ning kavandatavad ümberkorraldused eeldavad teaduskonnapoolset nõusolekut ja toetust. Teabekeskuse töötajate ülesandeks on uusi ideid teaduskonna juhtkonnale

tutvustada ning nende vajalikkust põhjendada. Eesmärgiks on luua õigusteaduskonna teabekeskuses kaasaegne ja inforikas keskkond, mis pakub mitmesugust abi ja toetust õppimise ja õpetamise protsessis.

### Kasutatud kirjandus

- Brophy, Peter. 2005. The academic library. 2<sup>nd</sup> ed. London: Facet.
- Freeman, Geoffrey T. 2005. The library as place: changes in learning patterns, collections, technology, and use. – Library as place: rethinking roles, rethinking space. Washington : Council on Library and Information Resources, pp. 1–9
  
- Juceviciene, Palmira, Tautkeviciene, Gintare. 2003. Academic library as a learning environment: how do students perceive it? Paper presented at the European Conference on Educational Research, University of Hamburg, 17–20 September 2003. <http://www.leeds.ac.uk/educol/documents/00003274.htm> (20.08.06).
- Nurmiste, Taimi. 2005. Infoteenuste uute võimaluste otsingul. – Ülikooliraamatukogu täna. Tallinn : Tallinna Tehnikaülikooli Kirjastus, lk. 95–107.